

La morfologia verbal de l'eivissenc als segles XVII i XVIII. Anàlisi comparativa de dos textos de l'Arxiu de la Cúria d'Eivissa (1648-1711)¹

per Roser Marí i Tur

Els manuscrits existents en els arxius de les Illes Pitiüses que han estat trets a la llum són, fins ara, pocs i, consegüentment, els estudis sobre el dialecte eivissenc des d'un punt de vista històric són escassos. Algunes de les obres publicades que tracten aquest tema són les de Marí Cardona (1990), que conté manuscrits dels processos de la Inquisició a Eivissa; Ferrer Abárzuza (1995), que edita els textos del llibre de determinacions del consell d'Eivissa; i Torres (1993), que, a més de transcriure els textos, en fa una anàlisi des del punt de vista lingüístic.

Pel que fa a la morfologia verbal de l'eivissenc, també són pocs els treballs que s'hi han dedicat. En concret, es compta amb les dades que recollí A. M. Alcover en les seves eixides a l'illa (1908, 1920 i 1921), que es recullen en *La flexió verbal dels dialectes catalans i Quaderns de camp*, que són les més nombroses; i les dades sobre morfologia verbal que inclou Joan Veny en el seu llibre *Aproximació al dialecte eivissenc* (1999). Aquestes dues fonts aporten dades relatives a la morfologia verbal de l'eivissenc al segle XX; per tenir una visió històrica d'aquest aspecte, cal revisar l'obra de Torres (1993), que parteix de textos del segle XVII.

L'estudi que es presenta té dos objectius principals: el primer, elaborar la transcripció dels dos textos que han servit de base d'aquest

treball i, el segon, analitzar les formes verbals que apareixen en un i altre manuscrit i fer-ne una comparació. A més a més, d'aquest segon objectiu se'n desprenen dos de més específics: a) atès que cada text pertany a un segle diferent (XVII i XVIII), es pretén observar quins canvis es produeixen entre la morfologia verbal dels dos textos, i b) com que durant els segles XVII i XVIII va començar a introduir-se la llengua castellana a l'illa d'Eivissa, determinar en quin grau aquesta influència castellana es manifesta en la morfologia verbal de l'eivissenc.

L'interès del treball és doble: d'una banda, perquè s'editen dos textos emmarcats en l'àmbit del dialecte eivissenc que restaven inèdits i, d'una altra banda, perquè s'analitzen els aspectes relatius a la morfologia verbal de l'eivissenc, que han estat objecte de pocs estudis.

1. Els manuscrits

Els dos manuscrits que s'han estudiat s'han extret del fons de l'Arxiu històric d'Eivissa i pertanyen als documents de la secció d'Administració de Justícia, concretament de la Cúria d'Eivissa.

El primer dels documents data del segle XVII, concretament de l'any 1648. Es tracta del procés judicial contra Romeu Jover per haver maltractat una dona, Anna Fumerala. El manuscrit, que conté les declaracions dels testimonis que

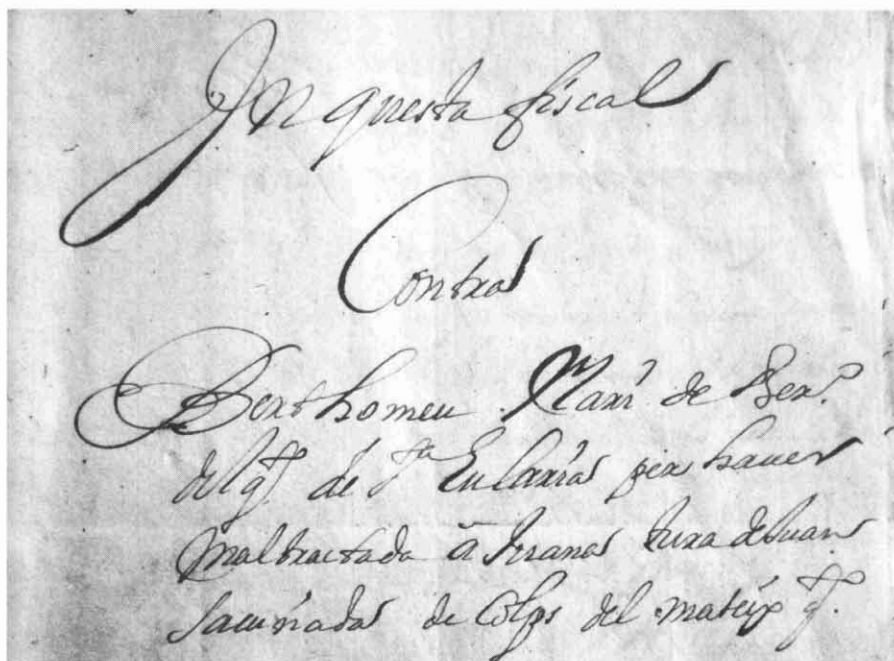
participen en el judici i la resolució final del tribunal, consta de quatre fulls mida 210 x 297 mm, escrits per les dues cares; a més de dos fulls de mida menor, el primer dels quals fa de portada i hi apareix el nom del procés i el de l'escrivà, i el segon conté la decisió final del tribunal.

El segon document data del segle XVIII, de l'any 1711. Aquest manuscrit conté també les dades referents a un procés judicial contra un home, Bartomeu Marí, també per haver maltractat una dona, en aquest cas la seva cunyada, Joana Tura. Les declaracions dels testimonis es recullen en set fulls de la mateixa mida que l'altre manuscrit escrits per les dues cares; a més d'un full que fa de portada, on apareix també el nom del procés, de l'escrivà i altres dades administratives, i un últim full, més petit, on hi ha redactada la resolució final.

2. Criteris de transcripció

Per fer la transcripció dels manuscrits s'han seguit els criteris següents: s'han desenvolupat les abreviatures, tot indicant-ho amb cursiva; els casos en què mancaven fragments s'han afegit entre claudàtors; els fragments inintel·ligibles s'han indicat amb X; s'ha regularitzat l'ús de majúscules i minúscules; s'han separat els mots que apareixien units (mitjançant apòstrof o guionet, quan calia segons la normativa, o amb punt volat) i s'han

1. Aquest treball forma part d'un treball d'investigació més extens que l'autora, que gaudeix d'una Beca de Recerca i Docència de la Universitat de Barcelona (BRD 2005-2009), va dur a terme en el marc del curs de doctorat "Llenguatge i Variació" del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona. D'altra banda, l'autora vol agrair els comentaris de Maria Pilar Perea que, sens dubte, han ajudat a millorar el text.



Portadeta de l'expedient de 1711, va signada per Antoni Arabí, notari, i posa: "Enquesta fiscal contra Berthomeu Marí de Bertomeu del quartó de Santa Eulària per haver maltractada a Juana Tura de Juan, sa cuñada, de colps, del mateix quartó." (Arxiu Històric d'Eivissa).

unit els que apareixien separats; les grafies *u i v i i j* s'han unificat i, finalment, s'ha accentuat segons la normativa actual.

3. Descripció de la morfologia verbal dels segles XVII i XVIII

Per a l'elaboració d'aquest estudi, en primer lloc, s'han analitzat les formes verbals dels dos textos per separat. És a partir d'aquestes dues anàlisis que s'ha elaborat l'anàlisi comparativa i la descripció que es presenta tot seguit.

Es tracten tant les formes personals, dividides segons si pertanyen al mode indicatiu, subjuntiu o imperatiu, com les no personals —infinitiu, gerundi i participi—. A més a més, es comenten també altres formes que es troben als textos, com els verbs en veu passiva i les perífrasis d'obligació.

a. FORMES PERSONALS

1. Indicatiu

1.1. Present

En tots dos textos, tot i que la majoria de formes verbals pertanyen al temps pretèrit, hi ha un bon nombre de verbs que apareixen en temps present ja sigui perquè l'escrivà fa referència al que fa el testimoni, perquè el testimoni diu alguna cosa

mentre declara o bé perquè el testimoni reporta de manera directa les paraules que es van dir en el moment de l'acció.

a. Primera persona del singular

Pel que fa a les desinències de la 1a persona del singular, només en el text de 1648 hi apareix un verb sense desinència: *-mir* ([IIIb], 37; [VIb], 115), que és el que s'espera pel fet que el text pertany a l'àrea dialectal balear. En el text de l'any 1711, en canvi, la desinència que apareix és la *-e*: *denuncie* ([IIa] 17); *trobe* ([VIb] 135); *deixe* ([VIII] 178). L'aparició d'aquesta vocal no és estranya, atès que l'alternança entre la desinència *-e* i la desinència zero es troba ja en textos del segle XVI i es manté durant els segles posteriors (Torres, 1993).

En els textos apareix la forma de la 1a persona del singular del verb tenir amb la vocal *i*: text 1648) *tinch* ([IVa], 61; [Va], 82; [Vb], 101); text 1711) *tinch* ([VIII] 190). Cal tenir en compte que en eivissenc es manté la vocal *e* del radical del verb, per tant, cal cercar una explicació a aquesta *i*. Sembla que el més possible és que l'aparició d'aquesta vocal estigui motivada per la influència de la llengua cancelleresca, més formal, que optava per aquesta solució.

b. Tercera persona del singular

Entre les formes de 3a persona del singular del present d'indicatiu que es troben en el dos manuscrits destaquen, concretament, les formes *promete* ([IIa] 14; [IIIa] 44; [Vb] 111; [VIb] 130) i *prometio* ([VIII] 173), que apareixen en el text de l'any 1711.

La forma *promete* ([IIa] 14; [IIIa] 44; [Vb] 111; [VIb] 130) podria atribuir-se a la influència de la llengua castellana, ja que aquesta vocal *e* mai no ha estat documentada com a desinència de la tercera persona del singular. A més, tot el document presenta diversos trets, l'aparició dels quals pot estar motivada per aquesta influència i, fins i tot, per una possible procedència castellana del copista. Pel que fa a la segona forma, *prometio* ([VIII] 173), es tracta d'un llatanisme.

c. Primera persona del plural

Només en el text de 1648 apareix una forma de la persona del plural, que reflecteix el manteniment de la desinència *-am* en els verbs de la primera conjugació: *contam* ([II] 9). Tot i ser només una, és interessant la seva aparició ja que reflecteix un altre tret característic del dialecte eivissenc, i balear, que és el manteniment de les desinències etimològiques *-am* i *-au* en la 1a i 2a persona del plural del present d'indicatiu en els verbs de la classe I.

d. Segona persona del plural

Només en el text de 1711 apareix una forma de segona persona del plural: *veis* ([IVb] 72; [VIIIb] 186), que mostra la desinència *-eis* i *-eim*. Veny (1999) apunta que, segons Coromines, van ser les persones 4 i 5 del verb dir les primeres que van passar a *deim* i *deis*, i aquestes haurien afectat les persones 4 i 5 dels verbs *veure*, *creure* i *caure*. Avui en dia aquesta terminació pot estendre's a altres verbs, de manera que no és estrany sentir en la parla d'alguns eivissencs, per exemple, *beis* i *beim*, del verb *beure*.

1.2. Pretèrit imperfet

Pel que fa a aquests temps verbals tots dos textos manifesten solucions similars. Els verbs de la conjugació I fan el pretèrit imperfet

amb la desinència *-ava*. L'única diferència que s'ha detectat en relació amb aquesta desinència és de caràcter gràfic: mentre que en el primer text, del segle XVII, no hi ha cap cas de confusió *a/e* en cap de les persones; en el text del segle XVIII sí que es manifesta la confusió entre aquestes dues vocals en posició final (*estave*, *disparave*, però *estava*, *contavam*, *donavam*). Quant als verbs de les conjugacions II i III, els manuscrits reflecteixen l'ús de la desinència *-ia*.

Pel que fa als verbs irregulars *fer* i *dir* sí que hi ha una diferència sorprenent: mentre que en el text de 1648 les formes del pretèrit imperfect d'aquests verbs apareixen grafades *deya* ([IVb], 73, 76) i *feyan* ([IIIb] 43), és a dir, reflectint que la pronúncia ja era diftongada; en el text de 1711, en canvi, aquestes mateixes formes apareixen grafades *fehia* ([IIb] 30), *diha* ([VIb] 137) i *dehian* ([VIII] 176), que indica que la pronúncia és amb manteniment de l'hiatus. Aquest fet no deixa de ser sorprenent, ja que l'evolució indica que la forma amb hiatus *fehia* va passar a la forma diftongada *feya*. En el text de 1711 torna a aparèixer un castellanisme: *querian* ([VIa] 119).

1.3. Pretèrit perfet

En els dos manuscrits que s'han analitzat en aquest treball el temps verbal que presenta més ocurrències és el pretèrit perfet simple. Aquest fet és completament lògic si es té en compte el tipus de text que s'analitza: declaracions de testimonis que relaten un fet passat.

És important destacar que en cap dels dos textos no apareix cap manifestació del pretèrit perfet perifràstic.

a. Primera persona del singular

Tots dos textos mostren la desinència *-i* a la 1a persona del singular del pretèrit perfet a totes les classes verbals:

Manuscrit de 1648: *responguí* ([IIIb] 34); *ferí* ([IIIb] 38); *sentí* ([IVa] 60; [IVb] 73, 76; [VIa] 109); *ixquí* ([IVb] 77).

Manuscrit de 1711: *partí* ([IIb] 23); *trobí* ([IIb] 23; [VIII] 179); *preguntí* ([IIb] 24); *sentí* ([IIIb] 55);

[IVa] 65; [VIII] 176); *procurí* ([IVa] 61); *correguí* ([IVa] 64; [VIII] 178); *girí* ([IVa] 65); *aranquí* ([IVa] 66); *apleguí* ([IVa] 68); *aní* ([IVb] 72; [VIb] 133); *doní* ([IVb] 73); *responguí* ([VIIa] 142); *hoí* ([VIII] 176); *correguí* ([IVa] 64; [VIII] 178); *pensí* ([VIII] 183).

b. Tercera persona del singular

En els dos manuscrits es reflecteix de manera clara que els verbs regulars mantenen en la desinència de les formes de 3a persona del singular la vocal temàtica que els pertoca.

Manuscrit 1648: A: *passà* ([IIIa] 31); *aplegà* ([IIIa] 31; [IVb] 71) / *plegà* ([IVa] 112; (sen) *anà* ([IIIa] 32; [IVa] 58; [Vb] 98; [VIa] 113); *preguntà* ([IIIa] 33; [Vb] 96; [VIa] 109); E: *respongué* ([IIIb] 37; [IVb] 74, 75; [Va] 97); *prengué* ([IIIb] 37; [Vb] 98); I: *acudí* ([IVa] 59).

Manuscrit 1711: A: *trobà* ([IIIa] 48); *agarrà* ([IVa] 67; [VIIa] 145; [VIIa] 150; [VIIb] 153) / *hagarrà* ([VIIa] 143); *tirà* ([IVa] 67; [VIIa] 151; [VIIb] 153, 156); E: *respongué* ([IIIb] 52); *prengué* ([VIIb] 156, 157); I: *acudí* ([IVa] 69).

Cal fer una referència especial a l'aparició de la forma forta dels pretèrits, que es dona en tots dos textos, tot i que cal dir que és en el segon text, del 1711, on n'hi ha més ocurrències.

En el text de 1648 apareixen els perfets forts del verb *veure*, *viu* ([IVa] 56; [IVb] 77; [Va] 82); i *dir*: *dix* ([IIIa] 29; [IIIb] 41, 45; [IVa] 55; [IVb] 70; [Va] 91; [VIa] 108), que en aquest cas, alterna amb la forma feble *digué* ([IVb] 78; [VIa] 112). Pel que fa al de l'any 1711 apareixen els perfets forts dels verbs *fer*, *feu* ([VIIb] 155, 160); *veure*, *biu* ([IIIb] 57; [IVa] 65; [VIII] 182) / *viu* ([IVa] 64; [VIIb] 158) i també del verb *ser*, que apareix en la veu passiva, *fonch atrobada* ([Va] 93); *foren atrobats* ([Va] 94).

1.4. Pretèrit indefinit

En el text del segle XVII apareix el pretèrit indefinit format amb el present del verb *haver* com a auxiliar seguit del participi del verb que indica l'acció: *ha previngut* ([II] 9); *he dit* ([IIIb] 41); *a dit* ([IIIb] 45).

En el text del segle XVIII la forma del verb *haver* que fa d'auxiliar apareix en una altra variant: *haveu vingut* ([VIII] 182).

1.5. Pretèrit plusquamperfet

Apareix en tots dos textos, i format, com era d'esperar, amb el pretèrit imperfect del verb *haver* com a auxiliar seguit del participi del verb. Només difereixen en la quantitat: en el text del segle XVIII aquest temps verbal presenta vuit ocurrències, i en el del segle XVII, quatre.

1. 1648: *havia pagat* ([IIIa] 33, 34; [IVb] 72; [VIa] 110); *havia fet* ([IIIa] 34; [Vb] 97; [VIa] 111); *havia tirada* ([IVb] 77); *havia pagada* ([Va] 96).

2. 1711: *havia bingut* ([IIb] 25); *havia martellada* ([IIb] 27); *havia tirada* ([IIb] 28); *havia posat* ([IIb] 28); *havia pasat* ([IVb] 73); *havia anat* ([VIIb] 160); *havia set* ([IIb] 25); *havia fuit* ([IIIb] 53).

1.6. Futur

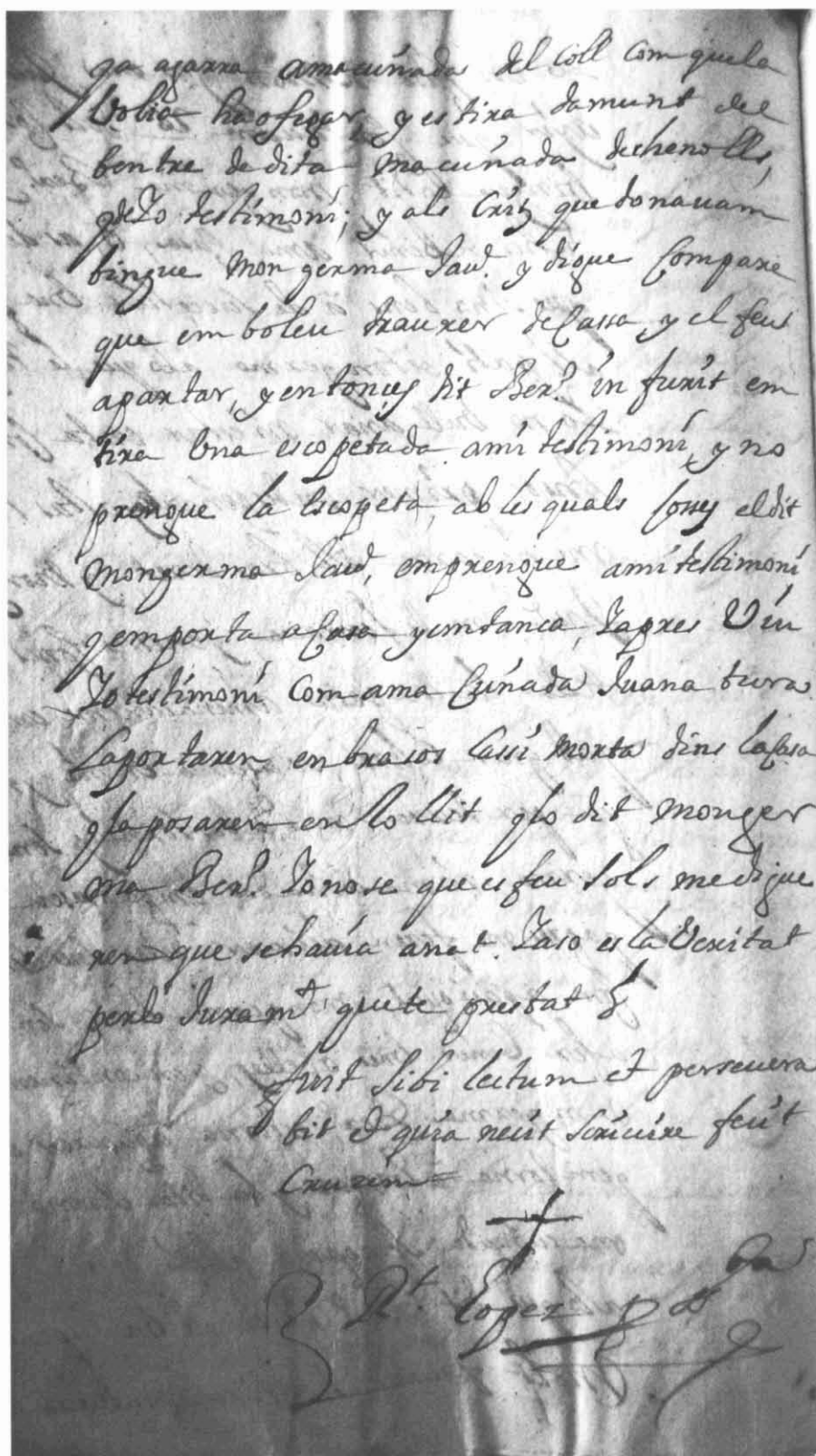
Les formes de futur només apareixen en el text del segle XVIII: *sabrà* ([IIa] 15; [IIIa] 44; [VIb] 131; [VIII] 173); *serà* ([IIa] 15; [IIIa] 44; [VIb] 131; [VIII] 173); *fareu* ([VIIIb] 186).

Destaca el fet que les formes *sabrà* i *serà* apareixen sempre formant part de la mateixa construcció: "beritat de lo que sabrà y serà Interrogat." ([IIa] 15); "tota veritat de lo que sabrà y serà interrogat." ([IIIa] 44); "beritat del que sabrà y serà interrogada." ([VIb] 131); "veritat del que sabrà y serà interrogat." ([VIII] 173).

1.7. Condicional

Les formes del condicional es troben en els dos textos, però, un altre cop, és en el text del segle XVIII on n'hi ha més ocurrències. En concret, s'han comptabilitzat cinc verbs en condicional en el text de 1711: *maltractaria* ([IIIb] 53); *se la nportaria* ([IIIb] 54); *portaria* ([IVa] 63); *mataria* ([VIIa] 145); *seria* ([VIII] 183); enfront d'una única ocurrència en el text de l'any 1648: *tractaria* ([IVb] 79).

Per contra, el condicional compost apareix només en el text de 1611: *auria maltrechtat* ([II] 10).



Foli de l'expedient de 1711 en què es conté la declaració d'un dels testimonis. La signatura correspon a l'escrivà López, de probable origen castellà. (Arxiu Històric d'Eivissa).

1.8. Imperatiu

Només en el text del segle XVIII apareixen verbs en mode imperatiu; en concret les formes que apareixen són *Faxeu* ([IVb] 72), que destaca per la presència de la sibilant palatal,

que avui en dia ha passat a ser una sibilant sorda (*deixa'm* ([VIII] 176), i *veníu* ([VIII] 177), que no fa referència a una 2a persona del plural, sinó que es dirigeix a un "vós", per tant, una 2a persona del singular.

2. Subjuntiu

2.1. Present

Només en el text del segle XVII, del 1648, apareixen verbs en present del subjuntiu. Les formes que s'han trobat en concret són: (*se*) *reba* ([III] 12); *diga* ([IIIb] 41, 44). La desinència és *-a*, que es manté encara avui en la parla popular d'Eivissa, tot i que comença a introduir-se la *-i*.

Destaca el fet que totes dues formes de subjuntiu apareixen sense ser introduïdes per una conjunció: "sia servit proccehir y manar se reba" ([II] 12); "Interrogat diga del lloch y el temps" ([IIIb] 41); "Interrogat diga si fa Instància" ([IIIb] 44).

2.2. Pretèrit imperfet

En el text del segle XVII només hi ha una ocurrència d'aquest temps verbal, en la forma: *fora* ([IVb] 78). Avui en dia, però, aquesta forma ha esdevingut *fos*, com en la major part del domini lingüístic (només al País Valencià es manté la forma *fóra*).

En el text del segle XVIII, de l'any 1711, apareixen més ocurrències i cal fer referència a dos aspectes. El primer, el fet que en les persones 1a i 3a del singular es manté en la desinència la vocal temàtica; així, anar fa *anàs* ([IIa] 20; [IVa] 62); llaurar, *llauràs* ([VIb] 137); pondre, *pongués* ([IIIa] 48), i morir, *morís* ([VIb] 137). El segon aspecte que cal destacar és que la desinència de la 6a persona manté l'última vocal àtona: *bolguesen* ([Va] 95); *poguesen* ([VIIa] 146). Aquesta vocal àtona, que també apareix a les persones 2a, 4a i 5a, encara es manté en l'eivissenc actual, però s'ha començat a introduir la *-i* (*poguessen* > *poguesin*).

2.3. Pretèrit plusquamperfet

Només apareix en el segon text, del segle XVIII, any 1711, i sorprèn pel fet que la forma del verb auxiliar és *hubiera* (*Hubiera mort* ([IIIb] 58), en comptes d'*hagués*. És un altre indicador de la possible procedència forana de l'escrivà.

b. FORMES NO PERSONALS

b.1 Infinitiu

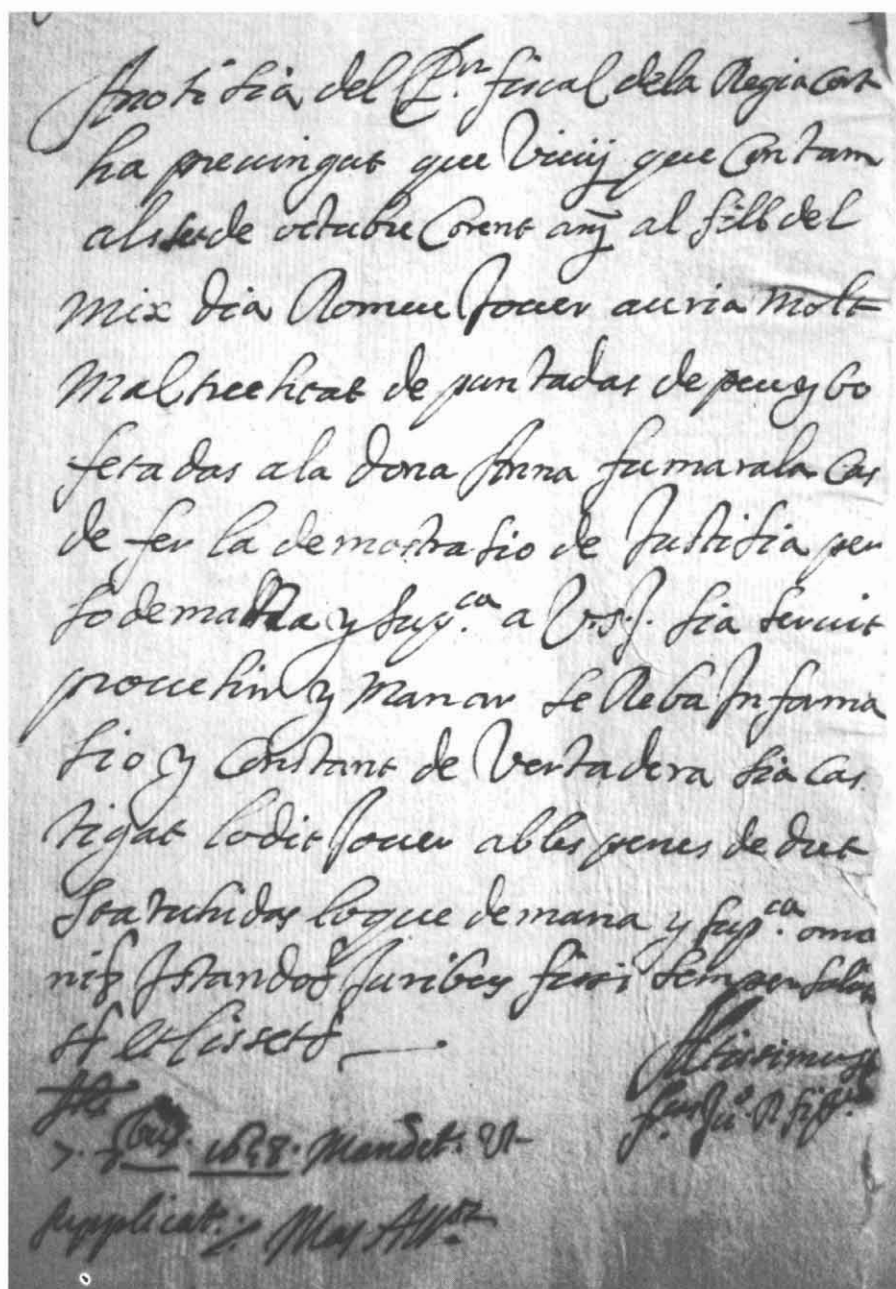
En els dos textos les formes d'infinitiu que apareixen mantenen grafiada la [r] final, tot i que no es devia pronunciar², excepte quan va seguit de pronom, com en l'actualitat.

De les formes d'infinitiu que apareixen en el text de 1648, destaca la forma *dir*, atès que és l'única que presenta més d'una ocurrència. Aquesta major freqüència està motivada pel fet que forma part d'una perífrasi verbal que es repeteix al llarg del manuscrit: "...açò és lo que sab y pot dir y denuncia[r]..." ([IIIb] 39); "...açò és lo que sé y puch dir..." ([IVa] 60); "...açò és lo que sé y poch dir l[a] veritat..." ([Va] 83); "...açò és lo que [sé] y poch dir en Veritat..." ([Vb] 100); "...açò és lo que sé y puch dir en Veritat..." ([VIa] 115).

També destaca l'infinitiu compost, que es troba en el text de 1648, *haver-la agraviada* ([IIIb] 45), que apareix també en el manuscrit del segle XVIII: *haver maltractada* (IIa] 5); *haver-la maltractada* (IIa] 20).

Pel que fa als infinitius que s'han detectat en el text de l'any 1711, com s'ha dit, en les grafies es manté la -r final, fins al punt que es troben algunes -r analògiques: *beurer* (IIa] 18); *traurer* ([Va] 96; [VIIb] 155). Aquestes -r analògiques són molt usuals en la parla d'algunes zones de l'illa d'Eivissa, quan l'infinitiu va seguit de clític, de manera que no és estrany sentir formes com *treurer-ho*, *vorer-ho*, *escriurer-te*... La situació contrària, de pèrdua de la vibrant —tot i que no en posició final— s'observa a la forma *pendre* ([IIIb] 57).

Apareix, en el text del segle XVIII, la forma antiga *regonèixer* ([Va] 92), que més endavant va esdevenir *reconèixer*, amb l'oclusiva sorda. En els dos textos apareix el verb *proceir*, forma antiga de procedir, tan sols difereixen en la grafia: mentre que en el text de 1648 apareix com *proccehir* ([II] 12), en el de 1711 apareix *procceir* ([IX] 200).



Detall de l'expedient de 1648 en què es notifica el possible delictes de maltractament comès per Romeu Jover en la persona d'Anna Fumerala. (Arxiu Històric d'Eivissa).

Només en el mansucrit de 1711 apareixen castellanismes, com ja s'ha vist en altres apartats; així doncs, no és estrany que també n'apareguin entre els infinitius. En concret: *posar-se lo sol* ([VIII] 175); *apaciguar* ([IVa] 61).

b.2. Gerundis

Tots els gerundis es formen amb la desinència -nt. El que és interessant comprovar és l'ocurrència del segment velar, que només apareix un cop, en el text de 1711: *repren-*

guent-lo ([IVa] 69). Aquest increment avui en dia s'ha estès i formes com *estant*, *tenint* o *dient*, que apareixen aquí sense velarització, en l'eivissenc actual són *estiguent*, *tenguent* i *diguent*.

c. ALTRES FORMES

c.1. Veu passiva

En els dos textos hi ha verbs en passiva en els temps present de subjuntiu, amb les formes *sia servit* ([II] 12); *sia castigat* ([II] 13), en el text de 1648, i *sia fet* ([IVb] 77);

2. Torres (1993) documenta la forma *per donà*, que reflecteix la caiguda de la vibrant.

sia servit ([IX] 199-200), en el text de 1711. En aquest darrer text, a més a més, també apareix el pretèrit perfet de la veu passiva: *fonch atrobada* ([Va] 93); *foren atrobats* ([Va] 94).

c.2 Perífrasi d'obligació

Aquesta perífrasi només es troba en el document de l'any 1711: *se havia de anar* ([Iib] 51), *havia de matar* ([IIIb] 52); *has de venir* ([VIIa] 141); *as de morir* ([VIIa] 141).

4. Conclusions

En primer lloc, en relació amb l'objectiu general d'aquest estudi, cal dir que no es troben diferències substancials entre els dos textos pel que fa a la morfologia verbal: en tots dos textos dominen els verbs en temps pretèrit, sobretot el perfet simple; pel que fa a la persona, en els dos textos s'han comptabilitzat més ocurrences de verbs en 3a persona, del singular sobretot; i, per últim, pel que fa a tipologia de les formes verbals, s'ha detectat una major presència de formes simples que no pas de compostes. Evidentment, la tipologia dels textos analitzats és el motiu d'aquests resultats, atès que es tracta de discursos que narren fets passats. En referència al fet que hi hagi pocs canvis entre la morfologia dels dos textos, cal esmentar dos factors: a) el fet que els manuscrits pertanyen al registre judicial, que és dels àmbits més formals i, per tant, més rígids i poc proclius al canvi, i b) la tendència conservadora del dialecte eivissenc.

Precisament, és aquesta tendència conservadora la que explica que molts aspectes de la morfologia verbal que s'han vist en aquest treball es mantinguin avui en dia. Pel que fa a les formes de present d'indicatiu, en el text del 1648 apareix una mostra de 1a persona del singular del present d'indicatiu sense desinència (*mir*) i una forma de 1a persona del plural amb desinència *-am* (*contam*), trets característics actualment del dialecte eivissenc, i balear en general. En el text del 1711 es documenta la forma de 2a

persona del plural *veis*, també viva encara avui en la parla dels illencs. Els dos textos presenten la majoria de verbs en pretèrit perfet i fins i tot s'ha constatat l'ús de la forma de 1a persona del singular, que va ser la primera que va caure en desús. Si bé és cert que actualment a Eivissa l'ús de la 1a persona singular és inexistent, sí que es mantenen la resta de persones. Pel que fa al mode subjuntiu, la desinència *-a* en la forma de 1a i 3a persona de present (*reba*, *diga*), el manteniment de la vocal temàtica en la 1a persona del singular del pretèrit imperfect (*anàs*, *pongués*, *morís*), i el manteniment de la vocal neutra de la desinència de les formes de plural del pretèrit imperfect (*bolguesen*, *poguesen*) són trets que avui encara distingeixen el català d'Eivissa. No obstant això, s'ha de tenir en compte que la desinència *-i* cada cop guanya més terreny, de la mateixa manera que el manteniment de la vocal temàtica en els verbs de la conjugació I passa a *-e* (*anàs* > *anés*).

Amb tot, també hi ha altres aspectes de la morfologia verbal eivissenca que han canviat. En els textos, les formes en gerundi són majoritàriament sense element velar *-g-*, de fet només hi ha una forma amb aquest element (*reprenguent*); actualment, però, les formes amb l'element velar són majoritàries. Un altre aspecte, és el fet que en tots dos textos els participis concorden en gènere amb l'objecte directe, característica que no és ja tan general en l'eivissenc.

Un altre punt important, al qual també s'ha fet referència a l'hora d'explicitar els objectius d'aquest estudi, és el grau d'influència de la llengua castellana. Només en el text de 1711, es detecten formes atribuïbles al castellà: *promete*, *despachà*, *sea*, *apaciguar*, *apaciguat*, *hubiera mort* i *querian*. En aquest segle la llengua castellana ja havia arribat a Eivissa (Torres, 1993), però en aquest cas, a més a més, cal tenir en compte la possible procedència castellana del copista, per mor de la quantitat d'elements del

text —tant gràfics com morfològics— que remetent a aquesta llengua i, sobretot, pel fet que totes les transcripcions de les declaracions estan signades amb el cognom López.

En definitiva, l'anàlisi dels dos textos ha permès elaborar una descripció de les formes verbals presents en l'eivissenc dels segles XVII i XVIII, que destaca sobretot pel fet que un bon nombre de trets apareixerien en una descripció actual. A més a més, s'ha vist reflectida la influència de la llengua castellana, que, com ja indicà Torres (1993), es va iniciar en aquests segles. ■

BIBLIOGRAFIA

- ALCOVER, Antoni M.; Moll, F. de B. 1929-1932 "La flexió verbal en els dialectes catalans". Informatitzat a PEREA, M. Pilar 2001 "La flexió verbal en els dialectes catalans" d'A. M. Alcover i F. B. Moll. CD-ROM. Conselleria d'Educació i Cultura, Govern de les Illes Balears.
- ALCOVER, Antoni M. 1908-1920-1921 *Quaderns de camp*. Informatitzat a PEREA, M. Pilar 2002 *Quaderns de camp*. Conselleria d'Educació i Cultura, Govern de les Illes Balears.
- ALCOVER, Antoni M. 1928-1962 *Diccionari català-valencià-balear*. Versió electrònica a dcvb.iecat.net.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. 1981 *Gramàtica històrica catalana*. Ed. Tres i Quatre, València.
- FERRER ABÁRZUZA, Antoni 1995 *Transcripció del llibre de determinacions del consell: 1456-1457*. Ajuntament d'Eivissa, Regidoria de Cultura, Eivissa.
- MARÍ CARDONA, Joan 1990 *Sant Ofici*. Arxiu històric de la pabòrdia d'Eivissa. Ajuntament d'Eivissa, Regidoria de Cultura, Eivissa.
- TORRES, Marià 1993 *La llengua catalana a Eivissa al segle XVII. "Reials Ordinacions de la Universitat d'Eivissa" (1663). Introducció, estudi lingüístic i transcripció*. Ed. Mediterrània, Eivissa.
- VENY, Joan 1999 *Aproximació al dialecte eivissenc*. Ed. Moll, Palma de Mallorca.